

Одеська національна
музична академія
імені А.В. Нежданової

ГО «Українська
хорова асоціація»

ЦЕНТР
українсько-європейського
наукового співробітництва

Одеська національна музична академія імені А.В. Нежданової
ГО «Українська хорова асоціація»
Центр українсько-європейського наукового співробітництва

Всеукраїнське науково-педагогічне
підвищення кваліфікації

**ХОРОВА ТВОРЧИСТЬ ТА ОСВІТА:
ОСМИСЛЕННЯ ТРАДИЦІЙ,
ОПАНУВАННЯ НОВАЦІЙ**

22 травня – 2 липня 2023 року

Видавничий дім
«Гельветика»
2023

УДК 784.1+37.018:784.9(062.552)
Х-80

Організаційний комітет:

Олександр Леонідович ОЛІЙНИК – кандидат мистецтвознавства, професор, народний артист України, ректор Одеської національної музичної академії імені А.В. Нежданової;

Олександра Іванівна САМОЙЛЕНКО – доктор мистецтвознавства, професор, проректор з наукової роботи Одеської національної музичної академії імені А.В. Нежданової;

Євгенія Миколаївна БОНДАР – доктор мистецтвознавства, професор, заслужений діяч мистецтв України, завідувач кафедри хорового диригування Одеської національної музичної академії імені А.В. Нежданової;

Сергій Миколайович САВЕНКО – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри хорового диригування Одеської національної музичної академії імені А.В. Нежданової, голова ГО «Українська хорова асоціація».

Хорова творчість та освіта: осмислення традицій, опанування новаций : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 22 травня – 2 липня 2023 року. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2023. 172 с.

ISBN 978-617-554-160-9

У збірнику представлено матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації «Хорова творчість та освіта: осмислення традицій, опанування новаций» (22 травня – 2 липня 2023 року).

УДК 784.1+37.018:784.9(062.552)

© Одеська національна музична академія імені А.В. Нежданової, 2023

© ГО «Українська хорова асоціація», 2023

© Центр українсько-європейського наукового співробітництва, 2023

ISBN 978-617-554-160-9

ЗМІСТ

«Згадайте, братія моя» Віталія Губаренка: жанрові діалоги Батовська О. М.	7
Провідні стильові тенденції розвитку виконавських традицій Одеської хорової школи Бідняк І. В.	11
Кваліфікаційний іспит з диригування хором: дистанційний формат Васильєва О. В.	14
Вокально-хорова робота через призму дитячої театральної школи Величко Л. М.	18
Взаємодія вчителя та його наступників у процесі самовідтворення просторово-часової системи виконавської хорової школи: ключові аспекти Віла-Боцман О. П.	25
Хоровий стиль «Урочистої Літургії» Л. Дичко Власополов Ю. О.	29
Проблема формування лідерських якостей майбутнього вчителя музичного мистецтва в системі диригентсько-хорової підготовки Гетманець Н. Ю.	31
Диригентський факультет Київської консерваторії: становлення й розвиток (1930-ті роки) Гнатюк Л. А.	34
State policy in the field of culture in the context of choral music development Hololobov S. M.	39
Виконавська манера белтінг в творчості українських вокалістів Дріневська В.С.	43
Теоретичні аспекти дослідження професійної діяльності концертмейстера хору Замишляєва Є. В.	45
Дмитро Степанович Бортнянський та його час Іванченко О. Ю., Савчук О. М.	47
Елементарні вправи по постановці диригентського апарату Карпова Н. О.	51

Національне хорове мистецтво як засіб розвитку духовного потенціалу особистості	
Козій О. М.	57
Значення самостійної роботи студента в процесі опанування дисципліни «Хоровий клас» в закладах музичної освіти	
Комарніцький Я. В.	59
Творчий портрет диригента Віктора Королевського	
Королевська Т. О.	63
До питання виховання хорового концертмейстера	
Корольова Т. В.	67
Формування вокально-хорових навичок у навчальному хорі	
Кузів М. В.	72
Роль елементів хореографії у формуванні та вираженні хорового образу	
Лагуніна І. В.	74
Акторські здібності як компонент професійної майстерності хорового диригента	
Леснік О. С.	76
Сакральні аспекти сучасного українського хорового мистецтва	
Литвиненко О. В.	80
Творчі й педагогічні засади виховання хормейстерів у класі Льва Миколайовича Венедиктова	
Лукашенко Н. О.	82
До проблеми виконання хорових творів зарубіжних композиторів	
Лю Чженьянь	86
III Регіональний конкурс хорових диригентів у м. Івано-Франківськ серед студентів мистецьких навчальних закладів (Дрогобича, Івано-Франківська, Тернополя, Львова, Ужгорода)	
Манелюк О. І.	89
Питання диригентської постави як важливий аспект у сучасній музичній педагогіці	
Миндюк А. Р.	91
Професійне самовдосконалення хорового диригента: виклики та можливості	
Мірзоян К. О.	93
Розвиток ладо-інтонаційного слуху та вокально-хорових навичок на початковому етапі роботи в хоровому колективі	
Мудранинець М. М.	97

Вокально-хорові традиції Ніжинської вищої школи в контексті сучасного буття Нестеренко О. М.	102
Організація та проведення самостійної роботи при підготовці майбутніх хорових диригентів Раструба Т. В.	104
Формування комунікативних навичок вокаліста в контексті взаємодії концертмейстера та учня на уроках вокальної підготовки Рудякова О. Г.	107
Фольклорний гуртовий спів як основа народного хорового виконавства Семенчук В. В.	109
Методичні прийоми опанування хорових творів китайських композиторів Соколова А. В., Мартиненко І. І.	113
Новітні підходи в підготовці сучасного учителя музичного мистецтва Сушецька О. В.	116
Кантата Л. Ревуцького «Хустина»: комунікативний вимір (до 100-ої річниці написання твору) Таранченко О. Г.	119
Організація роботи в хорі старших класів музичної школи Тимчик О. Й.	123
Хорова творчість як доміантна складова композиторської спадщини Б. Фільц Ткаченко І. Ю.	126
Дівочий камерний хор Київського дитячого музичного ліцею імені Миколи Віталійовича Лисенка: минуле і сьогодення Холодна О. О.	130
Традиції італійського бельканто в українській вокальній школі Чумаченко Т. В.	133
Формування емоційно-вольової саморегуляції у майбутніх хорових диригентів Чурикова-Кушнір О. Д., Софроній З. В.	137
Метод «внутрішнього бачення» образів в курсі «Читання хорових партитур» (з досвіду Одеської хорової школи) Шатова І. О.	140
Духовно-архетипові аспекти хорової творчості М. Леонтовича Шевчук І. Г.	143

Питання мобільності сучасного хормейстера	
Шейко Г. В.	145
Дикція в хорі	
Шиман М. М.	148
Вокальна педагогіка	
Шпудейко О. С.	150
Магістерський творчий проєкт хорового диригента: змістовно-структурний аспект	
Шумська Л. Ю.	158
Дитяче хорове виконавство на зламі тисячоліть	
Щербій С.О.	163
Хоровий менеджмент – важлива складова диригентсько-хорової підготовки	
Ярмолюк О. В.	166

епізодів з метою розвитку автоматизму дій, емпатійне слухання); частково-пошуковий метод – (визначення труднощів в опануванні елементами вокально-хорової техніки, самоспостереження, самозвітування); творчий – (самостійне вирішення студентом технічних та художньо-виконавських завдань).

Література:

1. Лашенко А. П. Хоровая культура: аспекты изучения и развития. К. : Муз. Україна, 1989. 133 с.

2. Ляшенко О. Методи інтерпретації музичних творів як засіб мистецького навчання майбутніх учителів музичного мистецтва. *Наукові записки*. 2012. Вип. № 133. С. 154–160.

НОВІТНІ ПІДХОДИ В ПІДГОТОВЦІ СУЧАСНОГО УЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Сухецька О. В.

*старший викладач кафедри музикознавства
та вокально-хорового мистецтва*

*Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
м. Умань, Черкаська область, Україна*

Здобувачі вищої освіти факультету мистецтв Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини формують та вдосконалюють свої компетентності у творчих колективах та індивідуально. Серед інших складників освітньо-професійної програми «Середня освіта (Музичне мистецтво)» чільне місце займають дисципліни: «Хоровий клас» та «Хорове диригування» як обов'язкові компоненти підготовки вчителя музичного мистецтва.

На факультеті мистецтв УДПУ імені Павла Тичини функціонують три хорові колективи: студентський мішаний хор «Кобзар» народної манери співу, студентський жіночий хор «Юність» академічної манери співу, а також мішаний «Молодіжний камерний хор» академічної манери співу.

Необхідною складовою підготовки здобувача вищої освіти на другому рівні вищої освіти є робота з хоровим колективом над обраним твором. Перш ніж випускник постає перед хором, у ролі диригента, він проходить колосальну комплексну підготовку.

Важливою є структурно-логічна послідовність підготовки здобувача до такого виду практичної діяльності.

Попередньо, випускник готується до роботи з хором на індивідуальних заняттях у класі хорового диригування під дбайливим наставництвом викладача та у супроводі концертмейстера. Перш за все, здобувачеві необхідно: максимально вдосконалити власну техніку диригування; налагодити навички роботи з камертоном; досягнути високохудожнього відтворення хорової партитури на фортепіано, з урахуванням усіх ремарок; досконало вивчити кожну хорову партію і хорову вертикаль та уміти високохудожньо відтворити їх голосом; самостійно та консультуючись із викладачем здійснити детальний аналіз партитури в теоретичному (структура музичної форми, особливості фактури викладу, тональний план, гармонічний аналіз, дослідження літературного тексту і жанрово-стильових особливостей), вокально-хоровому (тип і вид хору, діапазони та теситурні умови, хоровий ансамбль та хоровий стрій, дикція, дихання, звуковедення) та виконавському (виявити та переконливо втілити музичні експресивно-стилістичні ремарки, задля вдалої інтерпретації характеру інтонаційно-художніх образів) аспектах; скласти орієнтовний план роботи з хором; обговорити з викладачем інтерпретацію та шляхи подолання виконавських труднощів.

Слід зауважити, що в умовах пандемії та під час воєнного стану даний алгоритм роботи хорового класу та класу хорового диригування дещо видозмінено. Окрім вищезгаданих компетентностей здобувач вищої освіти має оволодіти навичками використання інформаційно-комунікаційних технологій, роботи зі звуком в аудіоредакторах для зведення аудіо доріжок у єдине злагоджене звучання. Тому, хорова школа в УДПУ імені Павла Тичини, яка бережливо поєднує кращі традиції Одеської хорової школи та Київської хорової школи, а також власні здобутки, накопичені роками практичної діяльності, перебуває у безперервному, динамічному пошуку нових форм хорового виконавського мистецтва, задля забезпечення його сталого розвитку.

У період карантину та під час воєнного стану студентський хор «Юність» та «Молодіжний камерний хор» продовжували діяльність у якості віртуальних хорових колективів. Керівником названих хорів було поінформовано хористів щодо специфіки роботи віртуального хорового колективу, надано чіткі вказівки щодо процедури створення власного аудіо та відео запису. Алгоритми створення віртуального проекту викладено в покроковій інструкції у статті «Віртуальний хор: окремі питання теорії і практики (до постановки проблеми)», яка належить автору даних тез. Також, було проведено лекції та майстер-

класи, на яких було розкрито особливості створення та реалізації віртуального хорового проекту з точки зору хориста чи його керівника.

Результатом такої діяльності стали віртуальні проекти, серед яких наведемо три роботи:

1. «Тропар до Пресвятої Богородиці». Ганна Гаврилець. (Доступ за посиланням: <https://www.youtube.com/watch?v=E2nH2C0ONdI>);

2. Щедрівка «Ой, в лужку, в лужку, на жовтій піску». Обробка Олександра Некрасова. (Доступ за посиланням: <https://www.youtube.com/watch?v=3ih5DPASPNM>);

3. Німецька народна пісня «Erlaube mir, feins mädchen». Аранжування Йоганнеса Брамса, перекладення для жіночого складу Герольда Енгельгарта. (Доступ за посиланням: <https://www.youtube.com/watch?v=1uA7fG34Oyg>).

Віртуальний хор, як вид колективного музикування з'явився задовго до 20-х років ХХІ століття. Більше 10 років минуло з моменту виникнення та реалізації даної ідеї. Проте, саме обставини спричинені спалахом пандемії викликали масове зацікавлення даним феноменом у світі. Про це свідчить і той факт, що світовий лідер міжнародних хорових конкурсів і фестивалів з 1988 року – Interkultur організував конкурси, з номінацією «віртуальний хор». Інтерес до віртуального хорового виконавства залишається і нині, цьому сприяє ряд причин та обставин, трансформацій та реформ у освітній сфері. Отже, нині віртуальний хор як явище має місце у хоровому виконавському мистецтві і потребує ґрунтовних досліджень музикознавців і виконавців у всьому світі.

Література:

1. Сухецька О. В. Віртуальний хор: окремі питання теорії і практики (до постановки проблеми). *Музичне мистецтво і культура = Music art and culture* : Науковий вісник Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 464 с. Вип. 32. Кн. 1. С. 392–402.

ВСЕУКРАЇНСЬКЕ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНЕ
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

**ХОРОВА ТВОРЧІСТЬ ТА ОСВІТА:
ОСМИСЛЕННЯ ТРАДИЦІЙ,
ОПАНУВАННЯ НОВАЦІЙ**

22 травня – 2 липня 2023 року

Підписано до друку 04.07.2023. Формат 60×84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Цифровий друк.
Умовно-друк. арк. 10,00. Тираж 100. Замовлення № 0823-068.
Ціна договірна. Віддруковано з готового оригінал-макета.

Видавничий дім «Гельветика»
65101, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1
Телефон +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@helvetica.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7623 від 22.06.2022 р.